

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angelček“

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 1. julija 1906.

Leto XXXVI.

Sanje.

Pod lipico je spaval starček,
Oj starček truden, sivih las;
Šustela v sanjah mu je lipa,
Govoril mu je bajni glas:

„Pač mnogi v senci počivali
Košatih mojih so že vej,
Vsi poživljeni, pomlajeni
So vstali spet in šli naprej.

In vsem moči sem nove dala,
Jim pomladila v žilah kri, —
Poseben dar pa imam zate:
Vrnila bom ti mlade dni.“ — —

Šustela lipa je, šumela,
In sanjal starček je pod njo,
Njegova duša pa zletela
Je v daljnje, sveto gor nebo.

Gradiški.

V poletni noči.

Poje zvon večerni, poje,
V cerkvi tam sred vasi;
In pokoj sladak vaščanom
Trudnim iz višav želi.

Koncem njive kmetič roke
Je k molitvi razprostrl
In oči v višave jasne
Je v zaupanju uprl.

In v molitvi tiho vrača
S polja se trpin domov;
A nad njivico njegovo
Plava božji blagoslov.

Nad polje priplava megla,
Ga zaziblje v sladak san;
A nebo blažilne rose
Siplje v tihi noči nanj.

Saturnin.

Z lokom in strelo.

(Slika iz naše vasi. — C. Slavin.)

1. Vojska.

iho šumé hladni valovi Save skozi zeleneče polje in šepečejo veselo gorsko pesem. Prijazno sije nebeško solnce z modrih višav, po polju se zibljejo bogate trave v mehkem vetru, kimajo s polnimi glavicami druga drugi in se zopet dvigajo. Mirno poletje sanja kroginkrog — na belih gorah, v zelenih dolinah...

Za koničastim hribčkom, ki stoji tik Save, je sedela popoldne tistega dne glasna družba. Bilo je pet dečkov, ki so sedeli v krogu za velikim, širokim leskovim grmom in se glasno pogovarjali. Človek bi se jih bil na prvi hip skoro vstrašil; kajti bili so oboroženi s trdnimi loki, ob strani so jim visele puščice, na kolenih pa je ležal vsakemu velik lesen meč.

Za hip je zavladal v vsem zboru molk. Naposled se dvigne izmed sedečih majhen deček, Balantov Inček, in začne počasi:

„Res je, kar pravite, vi možje. Krivice so nam delali Turki prej, krivice nam delajo še sedaj... Kaj vam pravim, vi možje, poplačajmo jim, kar so nam storili — poplačajmo jim, vi možje!“

„Poplačajmo jim!“ se odzovejo vsi sedeči in dvignejo bridke sablje. Inček se odkašlja in nadaljuje:

„Glejte, vi možje, mi smo hrabri in dobri vojščaki. Kateri hrošč na veji, kateri polž na potu se ne vstraši naših mečev? Hrabri vojščaki smo mi, vi možje!... Opašimo sabljice in hajdi nad Turka!“

„Hajdi nad Turka!“ je zaorilo v krogu in bridke sabljice so se dvignile še više.

„Ali nekaj nam še manjka, vi možje — manjka nam še poveljnika, ki nas popelje nad Turka. Zatorej si ga izvolimo, vi možje!“

Ves krog je bil takoj v ognju za ta predlog, in takoj se je začelo posvetovanje — čez nekaj minut je bil že izvoljen Peregrinov Lojze za poveljnika, ker je veljal za najbrihtnejšega in najmočnejšega. Okrasili so mu takoj klobuk s smrekovimi vejami in mu klicali: „Živio!...“

Lojze je prijel s desnico meč. zavihtel ga in govoril s kreplekim glasom: „Izvolili ste me, junaki, za poveljnika, da vas peljem proti divjemu Turku, da mu poplačamo vse krivice — in hvaležen sem vam. Zatorej se dvignimo in opašimo meče, da bode tekla rdeča kri!“

„Posabljali bomo Turka s prvim mahom!“ so vpili junaki okrog.

„Haha“, se je zasmel nekdo izza grma z gromkim krohotom, „vi, revčki, boste nas posabljali?“

Izza grma je stopil deček, oborožen z lokom in puščicami, za pasom pa se mu je zibal velik lesen meč. Poskočili so na noge vsi in potegnili sablje izza pasa, obstopili prišleca in ga gledali z grozečimi pogledi.

„Kdo si?“ ga vpraša z mogočnim glasom poveljnik Lojze.

„Kdo sem? Povem ti — a ti se stresi, jaz sem Turek!“ — A Lojze se ni stresel in tudi njegovi tovariši ne, ampak so zavihteli nad njegovo glavo meče. — „Turek“ je potegnil izza pasa svojo sabljo in se začel braniti; a kmalu mu jo je izbil Lojze iz roke, da je zletela v zeleno travo; njegovi vojaki so ga zgrabili, vrgli ga na tla in ga zvezali, da se ni mogel ganiti več.

Lojze mu je nastavil meč na prsi in ga jel izpraševati: „Odkod prihajaš?“

„Iz Staní!“

„Kaj hočete tam?“

„Požigati in moriti.“ —

„Dovolj je“, reče Lojze in se obrne k tovarišem. „Junaki, idimo na Turka! Štirih nas je dovolj; a ti, Inček, čuvaj tu jetnika.“

Stopijo v vrsto, Lojze zakliče: „Naprej!“ in četa izgine v grmovju.

Inček koraka z velikimi koraki ob jetniku in se zataplja v žalostne misli... Opoldne je kar ušel od doma, če tudi mu niso mama dovolili, ker bi jim moral pomagati na polju. Ko je prišel že na vas, se je počel kesati, da je pobegnil. Ali dobil ga je Slavčev Tone — in hajdi, šla sta k drugim tovarišem. V njihovi sredi je pozabil kmalu na vse, in samo veselil se je, ko so se domenili, da se hočejo igrati danes vojsko... „Hej, kako bom sekal sovražnike!“ si je mislil takrat in se topil samega veselja. — Ali zdaj? Stražiti mora jetnika in stopati gor in dol, dočim so odšli tovariši na bojišče, da se udarijo s sovražnikom. Hej, kako bodo žvenketale sablje in sikale puščice!... A on ne bo slišal, ne bo videl tega, in šele po končanem boju mu bodo pripovedali o tem... Inček se je pogrezal v vedno bolj žalostne misli in stopal gor in dol.

Naenkrat se spomni, da je zbežal od doma, in ta misel mu postane tako grenka, da že misli zagnati od sebe lok in puščice... Kaj bodo rekli mama, ko pride domov? Eh, vzeli bodo šibo in mu jih našteli par čez dlan; klečati bo moral in iti povrh brez večerje spat... Inčku so se porosile oči in polotil se ga je kes, da bi prosil na kolenih mamo odpuščanja. Obstal je kraj grma in se zagledal visoko v bele gore...

Mimo njega je prifrčala puščica in padla nedaleč v travo. Inček se je ozrl in stisnil krepko meč. V naslednjem trenutku so skočili izza grma štiri dečki sovražniki.

Še predno se je prav zavedel, je že ležal zvezan na tleh. Jetnika, ki ga je stražil, so oprostili Turki, njega samega pa potegnili s tal. Z veselim krikom so odhiteli naprej; v njih sredini pa je šel Inček potrtno in je premišljeval, kako je bilo mogoče, da so prišli sovražniki v njih tabor.

„Morda so naši premagani“, si je mislil in stopal hitro naprej.

Peregrinov Lojze je medtem zaman stikal s svojo četo po Stanéh — nikjer nobenega sledu o sovražniku. Zato so se obrnili in se napotili v svoj tabor. Veliko je bilo njihovo začudenje, ko so našli tam prostor prazen.

„Ojej, ujeli so ga“, je vzdihnil Lojze — in z njim je vzdihnili vsa četa kakor na povelje: „Ojej, ujeli so ga!“

„Idimo ga rešiti!“ — Četa odhití naprej okoli hribčka in ravno pride do ovinka, kar se hipoma ustavi, vzame z ramen loke, izza pasa puščice in napne tetive. Zagledali so pred sabo sovražnike, ki so bili le še kakih dvajset korakov oddaljeni in so šli v nasprotno smer.

„Hura, izprožimo!“ ukaže Lojze in štiri puščice sfrfotajo v naglem letu proti Turkom; ti se obrnejo, iznenadeni in tudi ustrelé. Puščice frče semintja, od krika se napolni mali koničasti hribček — in bojevalci se bližajo drug drugemu. Trata med njimi se pokrije s puščicami, le še deset korakov je med četama, in tedaj zmanjka puščic. Potegnejo meče in Turki se spuste v dir ter kakor vihra privihrajo na Lojzetove vojake.

Mirno je stal Lojze in odbijal udarce poglavarja Turkov, Slavčevega Toneta... In vnel se je krut boj — mah na mah je padal, udarec na udarec, in divji krik je napolnil vso dolinico. Hrabro se je držala Lojzetova četa in se stiskala k hribčku, da je niso mogli sovražniki obkoliti. Vendar je čutila premoč — in Lojze je izprevidel, da se mora umakniti.

„Za mano!“ zavpije in steče po hribčku navzgor. Kakor blisk šinejo tovariši za njim, in sovražniki obstanejo za hip negotovi in gledajo za njimi.

„Ha, bežite!“ zavpije Tone in steče po hribu.

„Ne bežimo, ne!“ odvrne Lojze in hiti naprej.

A naenkrat obstaneta obe četi začudeni in gledata na vrh hriba. Od tam je prifrčala puščica in letela dol v Savo, za to druga, tretja, četrta... tam gori na vrhu je stal Inček, prost in sloboden, in prožil strel za strelom.

„Ha, Inček, hura!“ vzklikne Lojze in hiti še hitreje kvišku; za njim jo pa udró tovariši in priplezajo kmalu do vrha. A komaj se oddahnejo, že so jim Turki za petami.

Prisopihajo sovražniki do vrha, in tedaj plane Lojze s svojo četo nanje. Inček je skočil naprej in sunil trikrat Turnovega Jožka v nogo. Ta se je prevrnil in se začel kotaliti po hribu navzdol — bilo je namreč dogovorjeno, da mora vsakdo pasti kot mrtev, kdor dobi tri udarce. Inček se je razveselil in gledal radosten za Jožkom, a v tem je začutil naenkrat tri udarce na hrbtu. Ne da bi se ozrl, je padel z žalostnim vzklikom na tla in se potakal za Jožkom. Enkrat je čutil nekaj trdega, ostrega pod sabo in tudi malo zbolelo ga je, a se ni zmenil za to. Še le, ko je priletel v dolinico in tam obstal, je zagledal na kolenih veliko rasko v hlačah.

„Ojej!“ je zastokal, „hlače so raztrgane!“ — In zaskrbelo ga je, kaj bodo rekli doma, in debele solze so mu jele polzeti po licih... Ušel je od doma in povrhu raztrgal še hlače... „Oh, kaj bo, kaj bo!“ je vzdihoval samprisebi in skrival obraz v travi. Kraj njega je ležal Jožek in se mu smejal na glas... Vtem sta se prikotalila v dolinico dva „mrtva“ Turka in na vrhu hriba je zadonel zmagonosen krik — Lojze je zmagal in ujel ostala dva Turka — boj je končan.

Slavčev Tone je zatrobil v rog in dal znamenje, naj „mrtvi“ vstanejo. In padla četvorica se je pobrala s tal in dirjala na vrh.

„Ojej, moje hlače!“ je vzdihoval Inček in se stiskal za koleno. Lojze ga je tolažil, da ne bodo mama nič hudi, da mu bodo že zašili — a Inček se ni dal utolažiti. Sklonil je glavo na kolena in strmel ves obupan v tla... In sedeli so sovražniki kot prijatelji vrh hribčka in se pogovarjali o minuli vojski. Tone se je držal nekam jezno, ker ni on zmagal, a Lojze je bil ves ponosen na svoje junaštvo. Ko so se dosti nagovorili o vojski, so se posvetovali, kaj pa jutri.

„Jutri gremo na lov v Turkov gozd“, se je glasil sklep.

Solnce se bližalo goram, in junaki so vstali in se napotili proti vasi. Šli so v koraku, vodil jih je Lojze, a njemu na strani je korakal Tone. Prišli so v vas in se razkropili vsak na svoj dom. —

Inček je stopal sam z raztrganim kolenom. Čim bližje je bil domu, tem počasnejše so bile njegove stopinje. Držal se je grozno žalostno, da bi se bil zasmilil vsakomur. Krenil je s ceste na pot, ki pelje k Balantovi hiši, in postalo mu je neznosno tesno krog srca. V duhu je že videl tenko šibico v materini roki, čutil jo je že na svojih rokah — in postal je še bolj počasen. Še nekaj korakov ga je ločilo od doma, od palice, in Inček ni vedel, ali bi šel v hišo ali ne.

„Pojdem v grmovje in prespim tam vso noč“, je pomislil; a že v naslednjem trenutku je zavrgel to misel. „Hm, tam me bo strah... boljše je, da se vsedem na obcestni kamen in tam počakam dneva.“

Mislil se je obrniti — a v tem trenutku stopijo mama na prag in zagledajo raztrgane hlače — in Inček je moral noter...

2. Lov.

Bol, katero je čutil Inček v svoji mladi duši zaradi raztrganih hlač in zaradi pobéga, je bila velika in težka... Radovoljno in skesano je pomolil roke, ko je zagledal tisto drobno šibico, in štel je udarce. Ko je mislil naštetih petega, ga je zaščemelo na dlani tako, da je vzdihnil milo iz celega srca:

„Ojej, mama, boli!“

Pri tem pa so se mu napravile na obrazu tako grenke gube, da so se mama nasmejali na glas: „Vidiš, Inček, ali ti je bilo treba tega?“

„Ojej, mama, ni mi bilo treba tega!“ je zastokal Inček in še vedno držal odprte roke, pričakujoč novih udarcev. Toda mami se je zdelo dovolj; dali so mu nekoliko večerje in ga spodili spat.

Drugo jutro je oblekel Inček zašite hlače in se je dobrikal vse dopoldne okrog matere; kajti hotel je izprositi dovoljenja, da ga puste danes v Turnov gozd, kjer je tako prijetno. Po kosilu je postajal vedno bolj nemiren, ker se je bal, da mu mama vsled včerajšnih dogodb ne dovolé. Bilo je že blizu ene ure — in tedaj se ni mogel več zdržati. Prime mamo za predpasnik in prosi:

„Mama, oh mama!“

„Kaj pa je že spet?“

„Oh, mama, naj grem v Turnov gozd . . . tudi drugi gredo . . .“

„Nikamor ne pojdeš!“ odgovoré mama trdo.

lnčku stopijo solze v oči. Vendar še ne izgubi upanja in zato še gorkeje prosi: „Mama, oh mama — samo še danes! . . .“

„Da mi prineseš spet raztrgane hlače domov, ti naték!“ Mama se niso dali omečiti in lnček je izprevidel, da so njegove prošnje zaman. Hišna ura je bila ravno eno — in to je bil določeni čas, da odrinejo s Požarja proti gozdu. lnček se je vrgel na tla in začel tuliti tako milo, da bi bil omečil najtrši kamen, in omečil je naposled tudi mamo.

„Le pojdi! Toda, če raztrgaš obleko, le nikar ne hodi domov“, mu rekó, in lnček zavriska na glas. Pograbi svoj lok in nekaj puščic in dirja skozi vas. Ko prihiti brez sape na Požar, že ni bilo več njegovih tovarišev tam, ampak zagleda jih daleč tam gori pri mostu Piščenice. Zavpije na glas, kolikor more, a niso ga slišali. Pa dirja zopet naprej; tedaj pa ga zagledajo in se ustavijo na mostu ter ga pričakujejo. Ko prisopiha k njim, odidejo skupno naprej in se kmalu izgube med grmovjem. Pod njimi je šumela in se penila deroča Piščenica, v velikih vrtincih je padala čez kamenje in hitela naprej . . .

Danes jih je bilo za polovico manj kakor včeraj — bilo jih je samo pet. Drugi so morali ostati doma iz tega ali onega vzroka. Danes so bili oboroženi samo z loki in puščicami, ker bi jih meči le ovirali. Hodili so po mehkih tleh in se ozirali na vse strani. Prijeten duh je prihajal iz grmov, tuintam je vzfrfotala divja ptica z drevesa in se skrila v varno zavetje. Marsikatera puščica je sŕčala za njo, a je ni zadela, ampak padla brezuspešno v grmovje.

„Ustreliti moramo kaj posebnega“, meni Peregrinov Lojze, „da ne bomo hodili zaman.“

„Jaz bom ubil srno“, se oglasi lnček.

„Jaz divjega petelina“, dé Slavčev Tone, „in potem bom nosil krivce na dve strani na klobuku.“

„Jaz pa gamsa“, reče Turnov Jožek in napne lok. Pa so omolknili vsi in šli nekaj korakov dalje. Dospeli so že precej globoko v gozd; pod njihovimi stopinjami je šumelo listje, ki je padlo jeseni na pot, in nič se ni prikazalo, kar bi bili mogli ustreliti. Naposled je zašumelo nekaj pred njimi, — in velika, težka ptica je odhitela s trate.

„Pst, divja kokoš“, šepne Lojze. Nato pa skoči hitro na mejo, odkoder se je dvignila ptica, a nič ni našel tam.

„Hm, mislil sem, da bomo dobili divje „čibce“, a nikjer jih ni!“ reče Lojze žalosten. „Pojdimo naprej.“

Gozd je postajal vedno skrivnostnejši in tišji, nič se ni ganilo naokoli. Visoke, široke smreke so stale nepremično na svojih starih tleh; lepi, vitki mecesni so razprostirali mehke veje in niso jih niti enkrat premaknili. Le listje je šumelo pod nogami mladih lovcev, in tupatam je zapela kaka divja ptica s svojim neprijetnem hripavim glasom . . .

„Jožek, ali bomo kmalu na trati?“ vpraša Lojze.

„Kmalu; le še ta ovinek in potem še par korakov.“

Molče so stopali naprej nekaj minut. In potem je zavpil Jožek: „Glejte, že smo na trati!“ — Steče urno naprej in se zvrne potem v mehko travo. Za njim jo uderó vriskajoči tovariši in se začno prekopicovati po trati. Ko so se zadosti naveselili, meni Jožek:

„Pojdimo pogledat malo v jarek.“

Vsi so bili zadovoljni, pa so začeli plezati čez strmi rob jarka in so se spustili na nasprotni strani v jarek. To je bila precej globoka struga gorskega hudournika, ki pa je bil takrat popolnoma suh... Če začne padati dež, če pridrvi nevihta, tedaj oživi ta mrtvi jarek. Z divjim bobnenjem drvi voda z gorâ v dolino in žene s sabo cele skale. Zemlja se trese okrog jarka, in daleč na okoli se razlega divje šumenje hudournika, ki dere čez skale, čez prepade in razdira trdne jezove in v obrambo proti njim napravljene „koše.“ Na bregu pa stoji ubogi kmetič in čaka s strahom, kdaj mu odnese ta gorski divjak zadnji košček zemlje.

Takrat pa je bil jarek popolnoma suh. Po skalah okrog so rasli celi grmi rdečega ravšja, da je dehtelo prijetno daleč na okoli. Mladi lovci so se spustili k tem skalam, natrgali si ravšja in okrasili z njim klobuke. Pa so splezali nazaj na trato in odšli po stezi nakvišku.

Hodeč kake pol ure, dospó do mesta, kjer rastejo rdeče maline. Vriskajoč se usujejo k grmičkom in začno zobati sladke jagode.

Inček se spomni nekaj veselega, ko zagleda maline; spomni se, kako radi pijejo mama malinovec. Stopi k smreki, nareže si lubja s pipcem in napravi majhno košarico. Nato se vsede na samotni štor, okrog katerega je raslo največ malin, in začne urno trgati. „Mamo moram imeti rad in hvaležen jim moram biti, da so me pustili danes sèm“, si je mislil in metal jagodo za jagodo v košarico. „Ej, veseli bodo in morebiti ničveč hudi zaradi včera. Da, da...“

In Inček je kimal veselo z glavo in se zadovoljno smehljal. Natrgal je že polno košarico in privoščil si je tudi svojemu želodčku sladkih jagod, ko naenkrat prestrašeno zavpije kraj njega Turnov Jožek:

„Modras!... Modras!“...

Inček poskoči kvišku in za njim poskočijo tudi drugi lovci. „Kje je modras?“ povprašujejo in hite na mesto, kjer je stal Jožek.

„Tukaj... tukaj!“ zatarna ta in se spusti v beg.

Prihiteli so bližje in zagledali modrasa, ki je ležal, zviti v velik klopčič, pod skalo. Slavčev Tone je pobral debel kamen in ga zagnal v strupeno kačo.

„Ssssi“, je zasikal modras od bolesti in se zagnal proti dečkom. Od strahu so odskočili vsi in se spustili po stezi navzdol.

„Ojej!“ so klicali vsi prestrašeni in bežali, kolikor so jim dopuščale noge. „Modras!... Modras!“...

Veseli uspehi poletnega izleta.

Tupatam se jim je zazdelo, da hiti modras za njimi, zdelo se jim je, da slišijo prav blizu njegovo jezno sikanje — in bežali so, bežali, da jim je naposled zmanjkalo sape. Inček je dirjal zadnji in tiščal k sebi košarico malin, ki je ne bi bil za ves svet rad izgubil; lok in puščice je že davno vrgetl v grmovje, ker so mu bile nadležne pri begu.

„Ojej!“ je vzdihoval iz celega srca in letel naprej, da bi došel tovariše; a ti so bili že daleč pred njim, da jih že nič več ni videl. „Ojej, modras me bo!“ je zatarnal in se ozrl prestrašeno nazaj.

„Ssssi“, se mu je zazdelo, da sliši čisto v bližini za grmom. In Inček se je stresel in z zadnjimi močmi se je zaletel po stezi navzdol. Hipoma se je razgrnilo grmovje in zagledal je pred sabo trato, a na trati so ležali izmučeni tovariši in se krepko oddihavali. Inček je padel brez moči v travo in stegnil svoje tresočne noge.

„Oj, modras je šel z mano“, je vzdihoval, „prav blizo sebe sem ga slišal.“

„Bodite brez skrbi, sem ga ne bo“, je tolažil Lojze, ki je kazal največ poguma, in mladi lovci so se potolažili. Vnel se je razgovor o jeznem modrasu, in govorili so tako dolgo, da so se popolnoma odpočili od prestanega strahu. Nato so se dvignili in se odpravili na pot proti domu.

Prijeten dan je bil takrat v širnem, tihem gozdu. Tako sveže, tako mehko je pihljal gorski vetrc med vejami visokih smrek in lepih mecesnov. Ptički so oživel spet — prej so bili malo zadremali v silni popoldanski vročini. A zdaj je prišla mehka sapica, poslanka snežnih gora, sladko je dehnila v speče ptičke in zašepetala: „Oj, zapojte, vi zaspanci!“ ... Ptički dvignejo začudeno glavice, a že v naslednjem hipu zapojejo pozdrav visokim, snežnim goram ...

Tako sveže, tako prijetno je bilo tisti dan v gozdu ... In to prijetnost so začutili tudi mladi lovci v svojih srcih in niso si mogli kaj, da ne bi bili zapeli tiste poredne pesmi o suhih konjičkih:

„Konjičke imam že vse suhé,
Oj, niso več za vožnjo že,
Tidralalija-le ...“

Čisti glasovi so odmevali dolgo, dolgo skozi tihi gozd in se razgubljali med ptičjim petjem ... Tam na sivi skali je sedel pastir, nočni čuvaj Zep in poslušal jasno petje. In zakril je z rokami oči in veseli dnevi mladosti so mu stopali pred dušo — morda so se mu prikradle solze silnega hrepenenja po tistih lepih dneh v oči in se kradle skozi suhe prste ...

Veseli so bili Inčkova mama, ko jim je podal sinček maline. Nasmehljali so se, odpustili mu včerajšnji prestop in mu namazali velik kos kruha s sirovim maslom. Inčkovo srce se je topilo radosti, in tisti hip je obljubil, da bo vedno ubogal mamo in jim delal vedno veselje — in to obljubo je tudi zvesto držal ...

Še vedno šume tiho modri valovi mamke Save skozi zeleneče polje in šepečejo veselo gorsko pesem. — A mladih junakov z lokom in s strelo ni več k prijaznemu obrežju kraj koničastega hribčka. Vse je tiho, samotno kroginkrog.

„Kje so? ... Kje so?“ tožijo modri valovi drugdrugemu; a nihče jim ne odgovori — vse je tiho, samotno kroginkrog... In modri valovi pričakujejo dan na dan veselih dečkov, a zaman. Ej, dečki, tisti dečki so zrastli v resne može in le v večernih tihih urah se spominjajo hrepeneče tistih sladkih dni, ki se ne vrnejo nikoli, nikoli več!...

„Ni jih več!... Ni jih več!“ tožijo modri valovi in hite naprej, v sive daljave, odkoder se ne vrnejo nikoli, nikoli več...

Nada in Spomin.

Nada je voditeljica mladosti, Spomin je pa palica starosti. Dolgo časa sta si bila navskriž v svojih mislih in le poredkoma sta prišla vkup.

Spomin je bil večjidel teman in resnoben, zdajpazdaj celo žalosten in otožen. Bival je najrajši med pečinami in slapovi; tihota in pokoj sta mu bila največje veselje. Nada je bila pa zala, rožnolična deklica, polna smeha in zatega veselja, iskrih oči, v katere se ni moglo pogledati. Kjerkoli je hodila, povsod je razsipala veselje in radost. Z novim življenjem je navdajal njen prihod starčka, cvetlice so veselejše cvetele, trava bolj zelenela, ptice ljubeznivejše prepevale, — cela narava se je z njo veselila in radovala.

Primerilo se je pa, da sta se nekega dné sešla. Kar začne Spomin Nadi očitati, da je goljufica, — dolži jo, da mami ljudi z neizpeljivimi domišljijami ter vzbuja upe, ki so se še vselej končali s tugo. Nada pa mu razloži in dokaže, da on gleda na stvari preteklih časov le iz velike dalje, Nada ravno tako na stvari prihodnosti in da ta dalja vse povečuje. „Daj, pojdiva in ozriva se po svetu naokoli,“ mu reče Nada, „pa izkusiva, kdo izmed naju ima prav“. Spomin prikima, pa se napotita po svetu.

Prva oseba, ki sta jo srečala, je bil učenček, ki je kislega obraza koračil, vedno postajal in se oziral okrog sebe, kot da kaj nerad hodi to pot. „Kam pa, kam, ljubi deček?“ ga vpraša Nada ljubeznjivo. — „Ej, v šolo grem“ — odgovori deček — „učit se, ko bi se vendar stokrat rajši igral in skakal po polju. Ali le počakajte, skoro bo konec tega, pa ne bom več hodil v šolo.“ To rekši veselo steče, z nado v prsih, da bo skoro dorastel.

„Glej, kako vodiš za nos nevedno, neizkušeno mladino“ — reče Spomin, očitaje Nadi.

Pa sta potovala dalje in dalje, od naroda do naroda, od dežele do dežele. Kamorkoli sta prišla, povsod sta našla, da so bili ljudje nezadovoljni

s sedanjostjo in da so se nadjali le prihodnjih lepših časov. Vsi so pričakovali milejše dôbe, in Spomin ni imel celo pot opravljati družega, kot Nadi neprestano očitati njeno lahkomišelnost in goljufijo. „Daj, vrniva se domov,“ — reče naposled — „na ono veselo mesto, kjer je tekla moja zibelka. Oj, kako že hrepenim počivati v blagi senci njegovih dreves; slušati potoke, ki stokrat slajše šumljajo; slušati jeke, ki donijo rahleje od vsega, kar sem odsihmal slišal! Ah! na celi zemlji ni nič vabljivejšega, nič milejšega od prizorov moje prve mladosti.“

Nada je pritrdila njegovi prošnji z lahkim, pomembnim nasmehljajem, in obrnila sta se proti domu. Ker sta pa potovala počasi, preteklo je v tem mnogo časa, leta in leta so že minula in vendar še nista dospela do kraja, odkoder sta se bila napotila v svet. Prigodi se pa nekega dné, da srečata starega možička, ki je počasi lezel ob palici naprej. Spomin spozna na prvi pogled v njem učenčka, ki sta ga videla na prvi svoji poti. Ko si pridejo bliže, se ozre starček, na palico naslonjen, v Nado, ki je ostala še vedno ista ljubezniva deklica, kot nekdanj, pa vzdihne.

„Kaj te žali, mili starček?“ vpraša deklica. — „Kaj me žali!“ — zavrne on s slabotnim, drhtečim glasom, — „kaj družega bi me žalilo kot starost? Preživel sem svojo mladost, preživel vse, kar mi je bilo milo in drago. Videl sem, kako so vse zakopali, kar sem ljubil in kar je mene ljubilo. In sedaj stojim tukaj, kot staro drevo, brez korenin, brez vej, brez listja. Samo toliko še čutim, da vem, kako reven in nesrečen sem, — in spomin na blage dni mladosti, ko sem še brez skrbi in poln sijajnih nad v prsih vesel deček lovil po polju metulje, množi mi le bridkosti, ki mi trgajo ubogo srce.“

„Glej,“ — pravi Nada, in se obrne k tovarišu — „v svojo lastno mrežo si se vjel. Ali se spominjaš dečka, ki sva ga srečala na poti v šolo, dečka, ki je želel, da bi skoro dorastel?“

Bližala sta se bolj in bolj domačim tratam. Spomin je že naprej užival rajsko lepoto krajev, katerih že tako dolgo ni videl. Vendar — se mu li sanja ali kaj! Vse se je nekako izpremenilo. Trava ni več tako zelena; cvetlice ne več tako dišeče in ljubeznjive; potok ne šumlja več tako ljubko; ptice ne prepevajo več tako vabljivo... „Gorjé mi!“ — zakriči — „kako se je vse izpremenilo!“

„Vse je ravnotako, kakršno je bilo. Le ti sam si se izpremenil,“ mu reče Nada. „Ti si sam sebe slepil z minulostjo bolj, kot sem jih jaz s prihodnostjo.“

„Kaj se pa prepirata?“ ju vpraša star mož, katerega nista zapazila, dasi je stal blizu njih. „Devetdeset let sem izpolnil in mislim, da more moja izkušnja vajino pravdo razsoditi.“

Povesta mu vzrok svojega pričkanja, povesta pa tudi, kaj sta doživela na svojem potovanju. Starček se nasmehne in se zamisli. Potem jima pa odgovori: „Tudi jaz sem moral videti, kako se je vse upanje mojih mladih let izpremenilo v prazne sence, megle in tmine. Tudi jaz sem preživel svoje otroke in prijatelje, veselo zadovoljnost mladeniča in blagor zdravja.“

„In vendar ne obupaš?“ ga vpraša Spomin.

„Nikakor! Ena nada mi je še ostala.“

„Katera?“ vprašata oba. — „Nada na življenje onkraj groba!“

Spomin se obrne k Nadi, poda ji roko ter reče s solzami v očeh:
„Odpusti! Delal sem ti krivico. Odsihmal naju nič več ne loči!“

„Nič več ne loči“ — ponavlja Nada srčno.

In od tedaj potujeta Nada in Spomin po svetu, ljubeznivo združena,
blagor deleč človeštvu. S. S.

Poletje.

Poletni večer.

Tiha noč leži
Nad dolinami,
Luna vzhaja že
Nad planinami.

Veter šepeta
Tiho nad zemljó,
Kot vspavalno pel
Pesem bi ljubó.

Diha svet pokoj
Daleč kroginkrog,
Vse veselstvo pa
Blagoslavlja Bog.

Maksimov.

Pesem o klasju.

Klasje kot solnce rumeno, *
Polja ti našega kras,
Ej, kakó se raduje
Tebe presrečna vas.

Starček in mož na tebe
Gledata s težko skrbjo;
Mnogokrat upanje njima
Že je strto biló.

Le škrjanček v višavi
Venomer žvrgolí,
Pa se raduje, da žito —
Nje m u tako zóri . . .

Maksimov.

Ko sniva še gora in njiva . . .

Ko sniva še gora in njiva
Pod rosno megló,
Na travniku, s kosami v rokah,
Že kosci pojó.

Pri okencu kočice nizke
Zre starček čez jutranjo plan
In v srcu nebrojno mladostnih
Poraja se zlatih mu sanj.

Opevajo zlate mladosti
Brezskrbni in jasni čas.
Otožni in mehki glasovi
Tja v daljno plavajo vas.

Kot kose cvetice morijo,
Uničil mu nade je čas;
In bridke izkušnje so gube
Utisnile mu na obraz . . .

Saturnin.

Poleti v gozdu.

Vse tiho in znojno na polju.
Še klasje po njivah molči.
Le kmetičem veter krepilen
Razbeljeno čelo hladi.

Jaz grem pa v gozdič, kjer veselo
Prepeva med leščevjem drozd;
V smerečju mu zbor odgovarja,
Šumi mu skrivnostno ves gozd.

In duša v skrivnostno šumenje,
V čarobo se to zatopi,
Iz srca pobegne mi žalost,
Veselo mi lice žari . . .

Taras Vaziljev.

Cvetice.

V polju cvetice prekrasne dehtijo,
Blaga jutranja jih rosa krepča;
Pridne bučelice ob njih šumijo,
Solnce jih toplo ogreva z nebá.

Veter poljublja jim nežne glavice,
Bajke o pomladi jim govori;
Lepo življenje imajo cvetice,
Dokler ne mine čas mladih jim dni.

Taras Vaziljev.

V goro . . .

Danes je jasen dan,
Jasen poletni dan,
Zvonko se smeje mi
Zélena plan.

Tajno šumeči gaj
Vabi me v naročaj,
Vabi v gorovje me
Solnčni smehlaj.

V goro visoko, hej,
Le naprej, le naprej,
Z nje vam zavriskal bom,
Fantje — juhej!

Sokolov

Lipa, ti zelena lipa!

Lipa, ti zelena lipa,
Zopet v cvetju vsa si;
In po vejah tvojih ptički
Pevajo kot včasí.

Vedno še se zbira deca
V senci tvoji hladni,
Poje si vesele pesmi
V jasni vzduh pomladni.

Lipa, lipa, ti budiš mi
Na mladost spomine,
Na veselje in na srečo,
Ki tak hitro mine . . .

Taras Vaziljev.

Zora.

Tam na vzhodu vstajala
Zora je rumena,
V logu pa je plakala
Travica zelena

Videla pa zora je
Travico solzečo,
Solz rešila rada bi
Revico trpečo.

Brž iskat poslala je
Solnčece, oj, zlato,
Ptičic tja poslala je
Urno, hitro jato.

Solnce zasvetilo je
Črez ravan gorkeje,
Posušilo travici
Krasne vse solze je.

Gradiški.

Aj, v polje zeleno bi legel . . .

Šumijo, šumijo gozdovi
V prekrasni poletni večer;
Nad zemljo s svetlobo oblito
Razgrinja nebeški se mir.

Aj, v polje zeleno bi legel,
Kjer veter lahno šepetá
In zvezdic roj zemljici krasni
Prijazno iz dalje migljá.

Kot mati nad detecem ljubim
Nad nami čuje nebo,
In veter uspavanko milo
Šepeče nam na uho . . .

Maksimov.

Pred vihro.

Sredi polja rožice
Glavice so bele
Tožno k tlem povesele,
Majki zemlji dele:

„Težko, težko še kedaj
Zdravo nam bo lice . . .
Kam, o kam meglene so
Splavale ovčice?“

Spet nad polje splavale
So ovčice bele,
V sivkast plašč obok neba
Črezinčrez odele.

Sredi polja rožice
So zatrepetale,
Glave vpognile so,
Bridko zaplakale . . .

Cvetoš.

Vesela pesem.

Po vasi lučce vgašajo,
In spat hité ljudje,
A pesmi še oglašajo
Tam v daljni vasi se nekje.

Ah, znana mi je pesem ta,
Ki v nočni temi se gubí,
Le meni neče iz srca
Privreti kot nekdanje dni . . .

Slavko Slavič.

Listje in cvetje.

Spominčice.

IX.

Prav začeti, je veliko;
Prav končati, to je vse!
Ako temelj kod ni trden,
Vse poslopje se podrè:
Toda temelj brez zidave
Tudi nima nič veljave.

Hvalim, da ste prav začeli.
Lep je bil pomladni cvet —
A prežalostno bi bilo,
Ko bi ga oparil svet:
Vse, o j vse je izgubljeno,
Ako ni nebo dobljeno!

Internus.

Preizkušnja iz raznih predmetov.

VIII. Iz fizike: a) Kaj je pravi vzrok, da si delavci v pozimskem mrazu večkrat roke manejo? — b) Kdaj v mlinu kolo samo teče?

IX. Iz petja: a) Kdo najvišje poje pri slovesnih mašah? — b) Zakaj pevci na koru vselej nekoliko višje odpevajo, kot je zapel mašnik pred altarjem?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

Rešitev šaljivih vprašanj v št. 6.

VI. Oboje je enako težko. 1)

VII. Živega osla ni mogoče naslikati; oslova slika ne more biti živa. 2)

Na obe vprašanji so prav odgovorili: Štelcar Josip, sluga kn. šk. pisarne v Mariboru; Ojstriš Cenka in Pepca, učenki v Ljubljani; Mahorič Emica, v Ptuj; Josin Mara, učenka na c. kr. vadnici v Ljubljani; Poš Vekoslav, sluga pri grofici Szecheny v Mariboru; Janušovec Fr., učenec V. razreda pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Hočevar Marica, učenka V. razreda pri čč. šolskih sestrah v Celju; Lesar Janez, dijak v Ljubljani; Hočevar Milan, gim-

1) Ako se pa 1 kg srebra in 1 kg zlata tehta v vodi, je zlato težje. (Zakaj?)

2) Manj opravičena je rešitev nekaterih rešilcev: „Nobenega, ker se slika le podobaa osla, a ne osel“.

nazijec II. a razreda v Celju; Jerman Marica, učenka v Krškem: Smolnikar Hedviga, Verbic Alojzija, Rihteršič Fanica, Jurca Ivanka, Kene Zinka, Dolenc Iva, Zajc Zofi, Javoršek Dora, Kogoj Gelci, Peterlin Marica, Vrhunc Radica, Kaplja Roza, Košmelj Minka, Siegmund Pavla, Udovč Mici, Luschützky Julija, Zupanec Polonči. Zupančič Francka. Gröbner Tilci, Spreitzer Marica, Ferencak Bogdana, Urh Pepica, Deleja Cirila, Lesar Franja, Vrtačnik Fani, učenke VIII. razreda; Trtnik Alma in Olga, učenki IV. razreda v Lichtenturničnem zavodu v Ljubljani; Robar Ivan na Petelinjaku; S. Neuwirth in S. Ligvorija v Repnjah; Balaškovič Vekoslav v Župečinah pri Sv. Antonu v Slov. goricah; Jureš Alojzija in Schweiger Marica, učitelj, kandidatini I. letnika pri čč. šolskih sestrah v Mariboru; Bende Roman, gimnazijec I. b razreda v Mariboru; Vizjak Štefica, učenka v Ljubečni; Klavžer Blaž v Mariboru.

Novi listi in knjige.

Kaj je torej z alkoholom? Vsem, ki so dobre volje pojasnjuje M. V. Tisk „Kat. tisk. društva“ v Postojni 1906. Cena s poštnino vred 77 vin. — To knjižico toplo priporočamo vsem mladim ljudem. Iz nje bodo izvedeli, kako plemenite namere imajo društva „Abstinentov“ za naš narod sploh in posebej za našo mladino. Kako resnično in kako velikega pomena je, kar je n. pr. rečeno na str. 19. in 30.: „Najvarnejša in najgotovnejša pot obvarovati se pijančevanja je: ne začeti! Greh preprečiti, da se ne zgodi, je dosti lažje in boljše, kakor popravljati ga, ko se je enkrat zgodil. Dobro je grešnika spreobrniti, toda boljše je, nedolžnost mu ohraniti. Mi pa vedno mislimo na tiste, ki so že zašli, češ: saj se ne dá nič storiti! — nič pa ne pomislimo na tiste legijone pijancev, ki bodo še prišli, katere bi pa mi brez vsega truda lahko obvarovali pred to grozno nesrečo...“ Saj je pač gnano, da se otroci začetkomu protivijo opojni pijači ter se jim gnusi; šele brezvestni starši in drugi odrasli jih pokvarijo, ker jih silijo in jim tako polagoma vsilijo strast.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.